

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Бойко Роман Сергійович

Допускається до захисту:
в.о.завідувача кафедри фінансів
та банківської справи,
канд. екон. наук, доцент
Л.В. Юрчишена
«___» _____ 2022 р.

Механізм формування фінансової безпеки підприємства

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Матвійчук В.І. доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент

_____
(підпис)

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали/ за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2022

АНОТАЦІЯ

Бойко Р.С. Механізм формування фінансової безпеки підприємства. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

У роботі узагальнено теоретико-методологічні підходи та розкрито економічну сутність формування фінансової безпеки підприємства, здійснено комплексну оцінку рівня фінансової безпеки підприємства, визначено методики аналізу та виявлення проблем сучасного стану фінансової безпеки підприємства, здійснено узагальнену оцінку рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності у взаємозв'язку із їх структурним співвідношенням в економіці України.

Основним науковим результатом дослідження є розроблена концепція механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, метою якої є стабілізація і підвищення показника фінансової стійкості підприємства задля його прибуткового функціонування в умовах економічної нестабільності.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, управління фінансовою безпекою підприємства, забезпечення фінансової безпеки.

с.64, табл.12, рис.7, 2 дод., 54 джерела.

ANNOTATION.

Boyko R.S. The mechanism of formation of financial security of the enterprise. Specialty 072 Finance, banking and insurance. Educational program "Finance, banking and insurance". Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

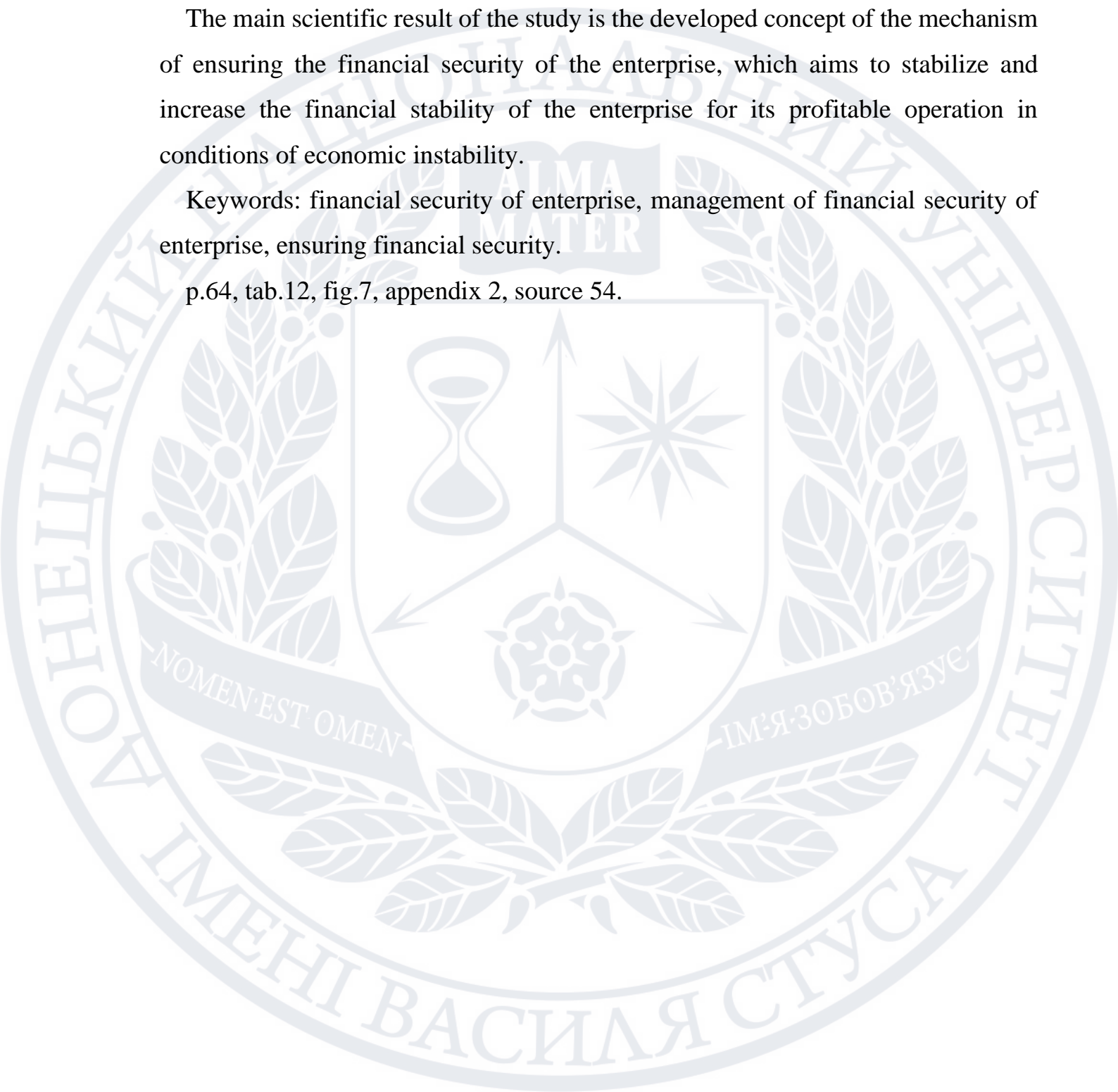
The work summarizes theoretical and methodological approaches and reveals the economic essence of the formation of financial security of the enterprise, a comprehensive assessment of the level of financial security of the enterprise is carried out, methods for analyzing and identifying problems of the current state of

financial security of the enterprise are determined, a generalized assessment of the level of financial security of business entities in relation to their structural relationship in the economy of Ukraine is carried out.

The main scientific result of the study is the developed concept of the mechanism of ensuring the financial security of the enterprise, which aims to stabilize and increase the financial stability of the enterprise for its profitable operation in conditions of economic instability.

Keywords: financial security of enterprise, management of financial security of enterprise, ensuring financial security.

p.64, tab.12, fig.7, appendix 2, source 54.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Сутність та складові фінансового механізму фінансової безпеки підприємства.....	8
1.2 Методологічні аспекти функціонування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єкта підприємства.....	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	26
2.1 Існуючі методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.....	26
2.2 Комплексний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства...	31
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД МАЯК».....	36
3.1 Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства ПрАТ «Вінницький завод Маяк».....	36
3.2 Потенційні загрози фінансовій безпеці ПрАТ «Вінницький завод Маяк»..	50
3.3 Напрями нейтралізації загроз фінансовій безпеці ПрАТ «Вінницький завод Маяк».....	54
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	62

ВСТУП

В умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір досліджено перспективне функціонування підприємств різних форм власності, створених за рахунок ефективного використання передусім придбаних фінансових ресурсів. Це пов'язано з обговоренням конкуренції між підприємствами, відсутністю фінансових ресурсів для підтримки ліквідності їх діяльності, збільшенням кількості збиткових та підприємств-банкротів, а також необхідністю постійної адаптації до сучасних умов ведення бізнесу. У зв'язку з цим проблема фінансової безпеки підприємств та її моніторингу набуває все більшої актуальності.

Успіх організації безпосередньо залежить від ступеня захисту фінансів компанії. Локальні та глобальні фінансові кризи, недружні поглинання, несумлінні партнери – все це може підірвати діяльність фірми. Управління фінансовими ресурсами, грошовими потоками компанії є одним із ключових елементів усієї системи сучасного управління, що має особливе, пріоритетне значення для сучасних умов економіки України.

Здатність підприємства до стабільного стійкого розвитку визначається ступенем захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, який дозволяє адекватно реагувати на зміни у середовищі функціонування, характеризуючи рівень його фінансової захищеності.

Актуальність теми. Отже, стійкий розвиток підприємства неможливий без наявності надійної системи його фінансової безпеки. В сучасних умовах нестабільності економічної системи кожне підприємство повинно створювати сприятливі умови для забезпечення належного рівня своєї фінансової безпеки, що дає можливість розробляти та впроваджувати самостійну фінансову стратегію, підтримувати достатній рівень конкурентоспроможності у ринкових умовах. Важливе значення при цьому набуває управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, яке базується на чіткому функціонуванні певного фінансового механізму, який в системі управління

підприємством є найбільш важливим її елементом. Проблеми управління забезпеченням фінансової безпеки підприємств досліджувались багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, залишаються актуальними питання функціонування фінансового механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, що потребує подальших досліджень, оскільки не існує єдиного підходу до вирішення цієї проблеми. У практичній діяльності безпеці бізнесу приділяється надто мало уваги: у більшості випадків проблеми усвідомлюються лише тоді, коли кризові явища набувають суттєвих масштабів або, що значно гірше – незворотного характеру.

Також, актуальність теми підтверджується тим, що забезпечення сталого зростання економіки підприємства, стабільності результатів його діяльності, досягнення цілей, що відповідають інтересам власників та суспільства в цілому, неможливі без розробки та проведення самостійної стратегії підприємства, що у сучасній економіці визначається наявністю надійної системи його фінансової стійкості та безпеки.

Дослідження сучасної проблематики з питань фінансової безпеки бізнесу висвітлюють такі провідні науковці як О.І.Барановського, С.О. Варналія, Т. Г. Васильціва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліла, Т.Т. Ковальчука, І. Р. Михасюка, В. І. Мунтіян, Е.А. Олейнікова, Г.А. Пастернак-Таранушенка, С.К. Реверчука Г. Лянной, О. Ареф'єва, І. Бінько, М. Войнаренко, В. Гесць, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Т. Косянчук, Т. Кузенко, В. Мартинюк, В. Микитенко, В. Мунтіян та ін.

Об'єктом дослідження є процес управління механізмом фінансовою безпекою підприємства та налагодження системи його функціонування

Предметом дослідження є теоретико-методологічні основи формування фінансової безпеки підприємства ПрАТ «Вінницький завод Маяк»

Метою роботи є поглиблений розгляд економічної сутності формування фінансової безпеки підприємства. Розробка концепції для покращення фінансової безпеки підприємства.

Відповідно до мети , були визначені такі завдання:

- узагальнити теоретико-методологічні підходи та розкрити економічну сутність формування фінансової безпеки підприємства
- здійснити комплексну оцінку рівня фінансової безпеки підприємства
- визначити методики аналізу та виявлення проблем сучасного стану фінансової безпеки підприємства
- здійснити узагальнену оцінку рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності у взаємозв'язку із їх структурним співвідношенням в економіці України;
- виділити проблеми та шляхи вирішення механізм формування фінансової безпеки підприємства в Україні
- оцінити перспективи розвитку формування фінансової безпеки підприємства в Україні.

У процесі дослідження застосовувалися аналітичний, практичний, діагностичний , статистичний метод.

Наукова новизна дослідження: розроблено концепцію для покращення фінансової безпеки підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені пропозиції та методи стратегічного розвитку фінансової безпеки у підприємстві , які розглянуті в рамках розробленої концепції, дозволять вирішити практичні проблеми, пов'язані з формуванням фінансової безпеки підприємства метою якого забезпечення сталого економічного зростання.

Положення , що виносяться на захист: запропоноване визначення фінансової безпеки підприємства; концепція щодо виявлення та нейтралізації фінансових ризиків підприємства ;результати комплексної оцінки фінансової безпеки підприємства.

Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 54 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 64 сторінки, обсяг основної частини 56 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА

1.1 Сутність та складові фінансового механізму фінансової безпеки підприємства

Фінансова безпека підприємства є однією з головних складових економічної безпеки держави і розглядається як стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

В умовах економічної кризи, що характеризується високим рівнем фінансових ризиків, важливим завданням для забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання є гарантування фінансової безпеки підприємства.

Сучасний стан економіки України істотно ускладнює умови діяльності господарюючих суб'єктів, тому постає проблема гарантування в ринкових умовах фінансової безпеки підприємств шляхом запровадження відповідного механізму управління. Відпрацювання механізму управління фінансовою безпекою підприємства гарантуватиме протидію загрозам фінансового характеру, стабільний розвиток підприємств, їх прибуткове функціонування та підвищення економічного потенціалу.

Більшість дослідників дотримуються думки, яка базується на визначенні фінансової безпеки держави, екстраполюючи її на мікрорівень. У загальному випадку фінансову безпеку суб'єктів підприємництва представляють як певний механізм, що, з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

Більшість дослідників зосереджуються на визначенні фінансової безпеки країни та зводять її на мікрорівень. У загальному вигляді фінансова безпека економіки представлена, як специфічний механізм, який, з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи за допомогою захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації цільового використання фінансових ресурсів.

Професор М. Єрмошенко [3] під фінансовою безпекою підприємства розглядає фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю набору фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх впливів. погрози. По-третє, за допомогою спроможності фінансової системи підприємство забезпечує виконання своїх фінансових інтересів, місій і завдань за допомогою достатніх фінансових ресурсів.

На думку О.Ю. Амосова [21] фінансова безпека підприємства визначається як найбільш ефективне використання ресурсів підприємства, що відображається у високих показниках прибутковості та рентабельності підприємства, структури капіталу, розміру дивідендів. Цінні папери, а також курсова вартість цінних паперів як зведений показник поточного фінансового стану та перспектив розвитку підприємства.

О.В. Ареф'єва [1] визначає фінансову безпеку підприємства як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємства та зростання його капіталу з поточної та стратегічної точки зору. Інші терміни поняття фінансової безпеки наведено у табл.1.1.

Таблиця 1.1 – Сутність поняття фінансової безпеки.

Автор	Визначення поняття
1	2
Воробйов Ю.М., Воробйова О.І.	Загальна характеристика фінансової системи підприємства, під якою розуміють здатність ефективно працювати в умовах

Продовження таблиці 1.1

1	2
	<p>постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища, коливань рівня фінансово-економічних ризиків, виконання власниками та працівниками взятих на себе фінансових зобов'язань.[27]</p>
<p>Ермошенко М. М., Горячова К.С.</p>	<p>Фінансовий стан – це, по-перше, збалансованість і якість набору фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовує компанія, по-друге, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатність забезпечити працездатність фінансової системи компанії.</p> <p>Фінансові ресурси, по-четверте, для забезпечення розвитку цієї фінансової системи.[3]</p>
<p>Васильців Т.Г., Волошин В.І.</p>	<p>Динамічний показник фінансового стану компанії, який відображає її здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, захищати і балансувати зростання, захищати свої фінансові інтереси.[19]</p>
<p>Кириченко О.А., Кім Ю.</p>	<p>Фінансовий стан і фінансова стабільність можуть забезпечити нормальний і ефективний розвиток діяльності підприємства</p>
<p>Погосова М.Ю.</p>	<p>Комплексні характеристики можливостей суб'єкта господарювання відображають необхідність захисту його фінансових інтересів, він об'єктивно існує під постійним впливом :</p> <p>реальних і потенційних загроз з боку макро-, мікро- та внутрішнього середовища,</p>

Продовження таблиці 1.1

1	2
	захищає власні інтереси під час взаємодії з партнерами по системі фінансових відносин .[11]
Мунтіян В.І.	Найбільш ефективне використання корпоративних ресурсів компанії відображається у фінансових показниках прибутку та прибутку підприємства, якості управління, основного та оборотного капіталу компанії, структурі капіталу, прибутковості та інших оптимальних величинах. Виплати за цінними паперами компанії, а також курсова вартість цінних паперів є сукупними показниками поточного фінансово-економічного стану Компанії та технологічного та фінансового розвитку.[26]
Давидюк Т.В	Фінансова рівновага, стабільність, платоспроможність і ліквідність забезпечені в довгостроковій перспективі. Задовольняє фінансові потреби для сталого розширення Забезпечує відповідну фінансову незалежність і захист фінансових інтересів власників бізнесу Здатність реагувати на існуючі та нові ризики та загрози фінансових втрат.

Найбільш повне визначення фінансової безпеки наводить І.О. Бланк [7] який визначає під фінансовою безпекою підприємства кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри яких визначаються на основі його фінансової філософії і створюють

необхідні передумови фінансової підтримки його сталого розвитку в поточному і перспективному періодах .

Підхід , який був запропонований Васильців Г.Г [19] , він на відміну від інших , містить положення , про динамічність стану фінансової стійкості, що є передумовою сталого і збалансованого розвитку підприємства.

Деякі автори розглядають поняття фінансової безпеки як значення економічної безпеки, але я зауважу, що аналіз поняття фінансової безпеки (на макрорівні) означає оцінку та прогнозування ряду факторів, які визначають стійкість фінансової безпеки. Він визначає банківську систему, а також загрози та вразливі місця в її структурі, роблячи її більш структурованою та прозорою. Тобто фінансова безпека – це стан фінансово-банківської системи, який може гарантувати нормальні економічні умови державних органів влади та ринкових інститутів у країні.

Забезпечення належної безпеки бізнесу є одним із основних принципів підтримки його сталості в динамічному економічному середовищі. Безпека бізнесу є основою підтримки стабільної конкурентної позиції, необхідною умовою для ефективної роботи та стабільного розвитку бізнес-підрозділів.

Управління безпекою є невід'ємною частиною бізнес-культури і, на сучасну думку, якості бізнесу в цілому. Вивчаючи дане наукове питання, слід зазначити, що під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти стан захищеності ресурсів та інтелектуального потенціалу від існуючих та потенційних ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, задля досягнення високих фінансових показників бізнесу та перспективи економічного зростання в майбутньому. Різні галузі є системами, для яких характерна наявність певних зв'язків між елементами цієї системи, тому діяльність, спрямована на забезпечення фінансової безпеки підприємства, також повинна носити системний характер.

Сучасне бізнес-середовище економіки змінюється значно і швидко. Нестабільні характеристики зовнішньоекономічного середовища призводять до нестабільності діяльності та економічних умов діяльності суб'єктів

господарювання, що зумовлює їх вразливість до негативних зовнішніх і внутрішніх впливів. Досягнення фінансової безпеки стає одним із головних завдань менеджменту компанії. Однак розуміння фінансової безпеки так само неоднозначне, як і розуміння механізмів її досягнення. Значна кількість сучасних науковців присвятила велику кількість праць виявленню сутності фінансового механізму, його місцю у складі економічного чи господарського механізму, що дало змогу сформулювати основу теоретичного підґрунтя даної праці.

Економічна етимологія поняття «механізм» полягає у функціонуванні цілісної системи економіки або розглядається як сукупність проміжних станів чи процесів будь-яких економічних явищ. Відповідно, сутність механізму управління розкривається через поєднання понять «механізм» та «управління». Таке узагальнення дає можливість зробити висновок, що під механізмом управління підприємством слід розуміти цілеспрямовану сукупність дій, які базуються на концептуальних принципах його функціонування, цілях і функціях, з використанням відповідних методів та інструментів управління, спрямованих на забезпечення стабільного гармонічного розвитку підприємства у теперішній час та стратегічній перспективі. Збільшення кількості ризиків в умовах нестабільності економіки, що загрожують підприємству, а також потреба у зменшенні негативного впливу на функціонування підприємства з боку зовнішніх і внутрішніх загроз зумовлюють необхідність управління фінансовою безпекою. Процес управління фінансовою безпекою підприємства базується на розробці та реалізації певного механізму її забезпечення, який є частиною фінансового механізму підприємства.

Фінансово-економічний механізм управління фінансовою безпекою підприємства як складова механізму управління підприємством у науковій літературі розглядається як сукупність управлінських, економічних, фінансових способів гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища. Кінцевим результатом дії зазначеного

механізму є вплив на процес розробки та реалізації управлінських рішень щодо захисту фінансових інтересів підприємства з урахуванням особливостей його діяльності, що забезпечує зростання ринкової вартості підприємства та максимізацію отриманого ним прибутку.

Під механізмом забезпечення фінансової безпеки підприємства розуміють сукупність чітко визначених дій зі створення надійних умов гарантування його захисту від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. Ці дії можуть містити в собі сукупність організаційних, фінансових і правових засобів впливу з боку суб'єктів управління фінансами підприємства, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці даного суб'єкта підприємництва.

Будь-яке підприємство, будь вона мале, середнє чи велике, повинно намагатися підтримувати стабільну структуру активів як у процесі операцій, що проводяться в даний час, так і при проведенні операцій майбутнього характеру. Головною загрозою для компанії може бути різка зміна структури. Проблема вивчення методик оцінки рівня фінансової безпеки компаній стурбовані багато вітчизняних та іноземних вчених, які присвятили цьому величезну кількість наукових праць.

Перші методики оцінки з'явилися в США після другої світової війни. Саме в цей час проблема фінансової безпеки було доволі частим явищем. Тоді вчені почали розробляти методики оцінки, що засновані на фінансових показниках та їх критичних значеннях. Такий підхід існує зараз і широко застосовується практично. Теоретична думка полягає у тому, що більшість методик оцінюють стан підприємства тільки за двома рівнями (високий і низький), що суттєво знижує якість такої оцінки.

Українські вчені-економісти Довбня С. Б. та Гічова Н. Ю. [16] схиляються до здійснення оцінки рівня фінансової безпеки компаній з урахуванням тимчасового параметра. Цей спосіб дозволяє провести розрахунки у поточній, тактичній та стратегічній складових фінансової безпеки підприємства .

Далі розглянемо кожен з даних видів безпеки докладніше.

Поточну безпеку автори визначають як положення відсутності загроз несприятливого впливу на нормальне функціонування підприємства в даний час, рівень даної безпеки компанії розраховується як інтегральна оцінка платоспроможності

Під тактичною безпекою автори розуміють становище організації, при якому є здатність до відтворення, що досягається при конкретному рівні ефективності використання ресурсів підприємства. Відсутність передумов кризи є головним моментом у тактичній безпеці.

До особливостей стратегічної безпеки належать можливість організації прогресивного розвитку та функціонування в майбутньому періоді. Вона розраховується з урахуванням ступеня економічного потенціалу компанії та рівня відповідності роботи організації основним макроекономічним тенденціям.

Велика кількість вчених є прихильниками думки про те, що має місце визначення інтегрального показника фінансової безпеки компанії. Однак на сьогоднішній день немає єдиного загальновизнаного підходу до його способу обчислення. Свій особистий спосіб на базі розмежувальних блоків показників рівня безпеки та оцінки на його основі інтегрального показника економічної безпеки вносить Б. Корецький. Автор наводить такі блоки в системі показників економічної безпеки, як індикатори якості потенціалу, індикатори виробництва, індикатори стану ринку та позиції на ньому підприємства, індикатори фінансового стану підприємства, соціальні індикатори, екологічні показники.

Інтегральний показник загального результату автор оцінює за такою формулою:

$$ИБ_j = \sqrt{\sum_{j=1}^n (1 - \frac{x_{ji}}{x_{ji}^e})} \quad (1.1)$$

де ІБ_j - індикатор економічної безпеки для j-го блоку;

x_{ji} - рівень j показника з i блоку, що характеризує результат або умови діяльності підприємства;

x_{ji}^e – середній рівень цього ж показника у галузі.

n — кількість значень, які найкраще дають оцінку рівню економічної безпеки підприємства у цій спрямованості.

Ступінь економічної безпеки більший, коли значення інтегрального показника знаходиться ближче до нуля. До мінусів цього методу необхідно віднести статичну оцінку на конкретний момент часу і неможливість за допомогою прогнозування ступеня в майбутньому.

Учений-економіст Матвеев Н. В. [25] стверджує, що для дачі оцінки ступеня фінансової безпеки компанії необхідно побудова моделі, що дозволяє забезпечити розрахунок лімітованих показників фінансової безпеки. Головним завданням при створенні такої моделі є визначення параметрів та індикаторів, які характеризують досліджуваний об'єкт.

Прихильник індикаторного методу Р. С. Папехін [30] у свою систему показників оцінки рівня фінансової стійкості організації включає:

- фінансові коефіцієнти (покриття, автономії фінансового левериджу, забезпеченості відсотків до сплати, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу);
- середньозважену вартість капіталу;
- показник розвитку підприємства;
- тимчасову структуру кредитів;
- показники диверсифікації покупців (постачальників);
- темпи зростання прибутку,

У його методиці основною проблемою є визначення порогових значень показників та вибір їх самих.

Не забуваючи про зв'язок фінансової безпеки та фінансової стійкості компанії, Голубенко О. В. та Слепньова Л. Д. [15] стверджують, що для оцінки фінансової безпеки потрібне використання моделі *credit-men*, розробленої Ж.

Депаліном. Методика оцінки ймовірності банкрутства за допомогою цієї моделі включає в себе визначення значень наступних п'яти показників :

1. Коефіцієнт швидкої ліквідності;
2. Коефіцієнт кредитоспроможності;
3. Коефіцієнт іммобілізації власного капіталу;
4. Коефіцієнт оборотності запасів;
5. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості.

Для подальшого розрахунку необхідно для кожного з перерахованих вище коефіцієнтів позначити норматив, який порівнюється з отриманим результатом. Для знаходження комплексного індикатора фінансової безпеки використовується формула:

$$N = 25_{k1} + 25_{k2} + 10_{k3} + 20_{k4} + 20_{k5} \quad (1.2)$$

Де $K_{1,2,3,4,5}$ — відповідні вище порядку коефіцієнтів

Розрахований показник потрібно порівняти зі значенням 100. Якщо $N=100$, то рівень фінансової стійкості підприємства вважається нормальним , якщо $N>100$, то рівень знаходиться вище , якщо $N<100$, то навпаки нижче і існують певні проблеми , якими має бути зацікавлена компанія.

Також , рівень фінансової безпеки організації можна визначити за спеціально відібраними параметрами, які, виходячи з їх призначення, об'єднані у групи в табл. 1.3

Таблиця 1.3- Параметри оцінки фінансової безпеки підприємства

Група	Показники
1	2
Платоспроможність і ліквідність	коефіцієнт забезпеченості власними ліквідними засобами коефіцієнт абсолютної ліквідності. коефіцієнт поточної ліквідності коефіцієнт швидкої ліквідності коефіцієнт автономії

Продовження таблиці 1.3

1	2
Фінансова стійкість	коефіцієнт фінансування коефіцієнт "плече фінансового важеля" співвідношення кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості
Ділова активність	коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості тривалість обороту кредиторської заборгованості
Рентабельність	Рентабельність продажів

Про погіршення фінансової безпеки підприємства може сказати зменшення ліквідності компанії, зменшення фінансової стійкості, ділової активності чи рентабельності.

Зі всього сказаного вище випливає, що фінансова складова фінансової безпеки дуже важлива для виявлення ознак фінансової нестійкості компанії, для вдосконалення роботи підприємства і звичайно ж, максимізації розміру прибутку. Особливо в умовах нестійкої ринкової економіки необхідно посилювати увагу до фінансової безпеки підприємства.

1.2 Основні методологічні основи функціонування фінансового механізму фінансової безпеки суб'єкта підприємства

Як було визначено раніше, механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства передбачає вплив суб'єктів фінансової безпеки на об'єкт – фінансову діяльність підприємства, що перш за все впливає на стан його фінансових ресурсів з урахуванням дії фінансових ризиків та фінансових загроз. Таким чином, фінансово-економічний механізм управління забезпеченням фінансової безпеки є складовою частиною комплексної системи управління підприємством та безумовно найбільш важливою її частиною, дія якої спрямована на:

-сприяння стабільному функціонуванню, підвищенню ефективності і конкурентоспроможності підприємства;

-формування та посилення його фінансово-економічного потенціалу із одночасним створенням системи захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Рисунок 1.1 – Напрями дії фінансового механізму управління забезпеченням фінансової безпеки.

Враховуючи спектр можливих загроз фінансової безпеки організації, захисту підлягають всі види ресурсів, що залучаються для досягнення економічної і соціальної мети бізнесу. Зазвичай виділяють такі напрями:

фізичну безпеку об'єктів бізнесу: будівель, споруд, машин, механізмів, товарних запасів, сировини, фінансових ресурсів

– інформаційну безпеку, захист інформаційних мереж, ресурсів, програмних засобів, а також об'єктів інтелектуальної власності та інших нематеріальних активів, включаючи майнові інтереси учасників бізнесу;

– юридичну безпеку, під якою розуміється компетентне оформлення порядку і умов здійснення діяльності;

– безпеку персоналу, техніку безпеки, особисту безпеку підприємця, топ-менеджменту, безпеку ділових відносин

Рисунок 1.2 – Напрями фінансово економічної безпеки організації

На основі проведених досліджень встановлено, що комплексні та системні методи організації фінансової безпеки бізнесу забезпечать найбільший ступінь надійного захисту. У цьому контексті систему можна охарактеризувати як комплекс адміністративних, страхових, правових, економічних, охоронних, регулятивних, судових та інших 7 заходів для захисту бізнесу від протиправних порушень, зменшення або уникнення матеріальних та інших збитків.

Оскільки основні характеристики комерційних систем фінансової безпеки залежать від складних і різноманітних об'єктів захисту, необхідний комплексний підхід до процесу управління системами фінансової безпеки. Комплексна система фінансової безпеки бізнесу – це комплекс взаємозв'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення економічного зростання в майбутньому.

Також, аналіз наукової літератури дав змогу виділити наступні головні загрози у фінансово-економічній безпеці підприємства:

- загрози макросередовища – стан національної економіки; рівень податкового навантаження; зміна курсу валюти; досить високий рівень інфляції; рівень фінансової залежності від інших країн; несприятливий інвестиційний клімат; відтік кваліфікованих кадрів; зменшення пропозиції трудових ресурсів;

- загрози мікросередовища – зростання рівня споживчих цін, погіршення якості сировини і матеріалів, недостатній рівень ділової активності суб'єктів ринку;

- загрози внутрішнього середовища – нераціональне використання фінансових і матеріальних ресурсів; низький рівень кваліфікації персоналу;

недостатній обсяг резервних та страхових фондів; низький рівень конкурентоспроможності продукції

Разом із тим слід зазначити, що при дослідженні фінансової безпеки бізнесу головний комплекс проблем і основні причини поточного неблагополуччя багатьох бізнесових структур приховуються в:

- незатребуваності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, у її низькій конкурентоспроможності; недоступності інвестиційних ресурсів;
- митних і валютних бар'єрах тощо.

У цей час необхідне розроблення стратегії фінансової безпеки, яка повинна містити:

характеристику зовнішніх і внутрішніх загроз фінансово-економічній безпеці бізнесу

визначення і моніторинг чинників, що зміцнюють або руйнують стійкість його соціально-економічного положення на короткострокову і середньострокову перспективу

розроблення економічної політики, що охоплює механізми обліку, які впливають на стан фінансово-економічної безпеки чинників

напрями діяльності підприємства щодо реалізації стратегії

Рисунок 1.3 – Пункти стратегії фінансової безпеки

Головною метою системи фінансової безпеки бізнесу є забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування, створення високого потенціалу розвитку і зростання в майбутньому. Управління

системою фінансової безпеки бізнесу – це організовані дії, які забезпечують злагоджене функціонування всіх служб, підрозділів і співробітників підприємства з метою запобігання чи усунення загроз діяльності підприємства. Слід зазначити, що до основних завдань системи економічної безпеки бізнесу належать:

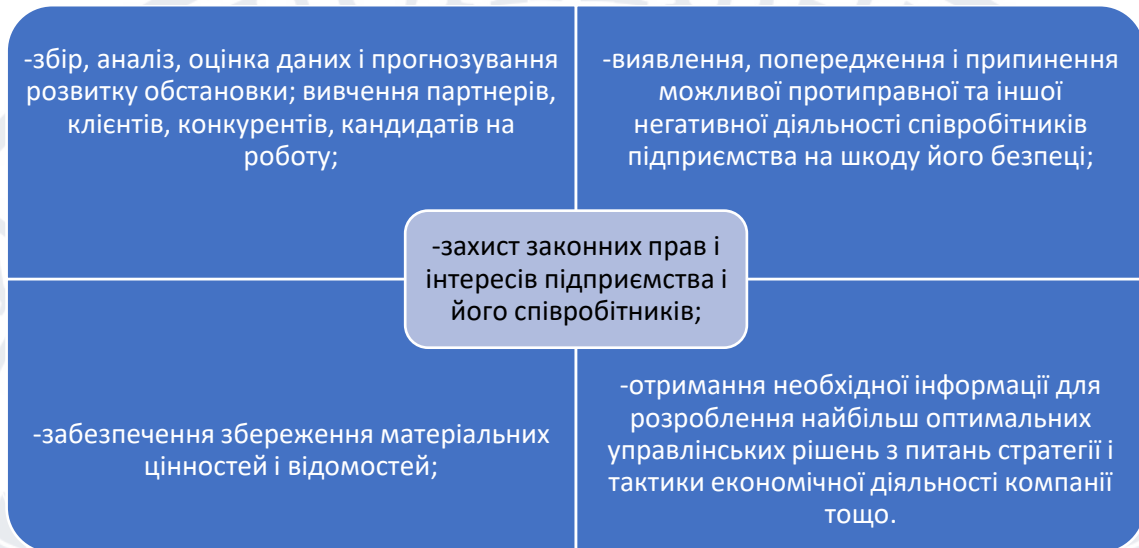

Рисунок 1.4 - Основні завдання системи економічної безпеки бізнесу

До основних складових фінансового механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства, на мою думку, слід віднести три блоки, які показані на рис. 1.5.

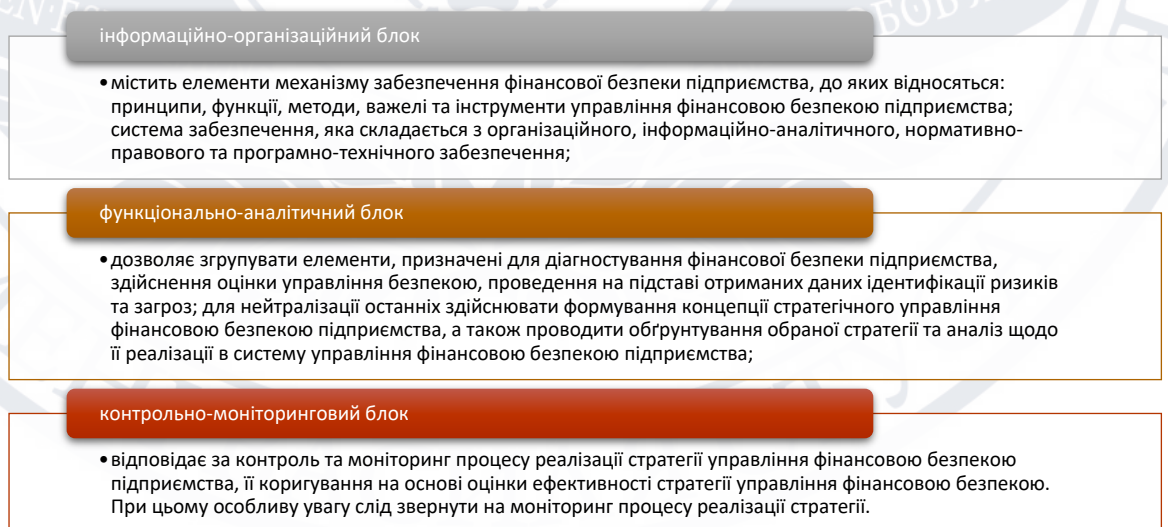

Рисунок 1.5 – Основні складові фінансового механізму управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства.

Висновки до розділу 1

У результаті дослідження запропоновано систему управління фінансовою безпекою бізнесу. Головна перевага — чіткість і послідовність дій, що допомагає менеджерам швидко зорієнтуватися в умовах невизначеності та загрози. Тому система управління фінансовою безпекою підприємства є різноспрямованим заходом, спрямованим на захист його інтересів від негативних зовнішніх впливів. В її основу покладено об'єкт, суб'єкт системи, цілі, завдання, принципи та інструменти фінансової безпеки. Безпосередньо питаннями безпеки займаються служби безпеки компанії.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ТА ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Існуючі методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

Будь-яка організація, чи вона мала, середня чи велика, має намагатися підтримувати стабільну структуру активів як у процесі операцій і під час проведення операцій майбутнього характеру. Головною загрозою для компанії може бути різка зміна її структури. Активи підприємства дорівнюють результату економічної діяльності підприємства.

Проблемами вивчення методик оцінки рівня фінансової безпеки компаній усіх галузей стурбовані багато вітчизняних та іноземних вчених, які присвятили цьому величезну кількість наукових праць. Методиками є методи і прийоми під час проведення тієї самої оцінки. Як і будь-яке явище у світі ці способи та прийоми зазнавали великих і малих змін, критиків, доопрацювань або зовсім втрачали своє значення, і тут знаходилося місце чогось нового і цікавішого.

Перші методики оцінки з'явилися у США після Другої світової війни. Саме тим часом банкрутство було частим явищем. Банкрутство виявляється у відсутності можливості компанії задовольнити вимоги своїх кредиторів або виконати обов'язки щодо сплати поточних обов'язкових платежів. Тоді вчені почали розробляти методики оцінки, що ґрунтуються на фінансових показниках та їх критичних значеннях. Такий підхід існує в даний час і широко застосовується на практиці, оскільки є найпростішим і найуспішнішим.

Українська практична думка за період з 1998 року до теперішнього часу народжувала ще безліч методик. Теоретична думка полягає в тому, що більшість методик оцінюють стан підприємства лише за двома рівнями (високий та низький), що суттєво знижує якість такої оцінки.

Українські вчені-економісти Довбня С. Б. та Гічова Н. Ю [16].
схиляються до здійснення оцінки рівня економічної безпеки компаній з
урахуванням тимчасового параметра. Даний спосіб дозволяє провести
розрахунки у поточній, тактичній та стратегічній складових економічної
безпеки організацій. Розглянемо кожну з цих видів безпеки докладніше.

Поточну безпеку автори визначають як становище у відсутності загроз
несприятливого впливу нормальне функціонування підприємства у час,
рівень цієї безпеки підприємства розраховується як інтегральна оцінка її
платоспроможності (фінансово-економічного стану). Під тактичною
безпекою автори розуміють становище організації, у якому є здатність до
відтворення, що досягається за конкретного рівня ефективності
використання ресурсів підприємства.

Відсутність передумов кризи є основним моментом у тактичній безпеці. Для
встановлення значення тактичної безпеки необхідно включати виробничо-
технічний, інтелектуально-кадровий та комерційний елементи.

До особливостей стратегічної безпеки вчені відносять можливість
організації прогресивного розвитку та функціонування у майбутньому
періоді. Вона розраховується з урахуванням ступеня економічного
потенціалу компанії та рівня відповідності роботи організації основним
макроекономічним тенденціям. Рівень такої безпеки автори розглядають на
основі ринкової, соціальної, інноваційно-технологічної, сировинної,
енергетичної та екологічної складових.

Велика кількість вчених є прихильниками думки про те, що має місце
визначення інтегрального показника фінансової безпеки компанії. Однак на
сьогоднішній день відсутній єдиний загальновизнаний підхід до його
способу обчислення. Свій особистий спосіб на базі розмежувальних блоків
показників рівня безпеки та оцінки на його базі інтегрального показника
економічної безпеки вносить Б. Корецький. Автор наводить такі блоки у
системі показників економічної безпеки, як індикатори якості потенціалу,
індикатори виробництва, індикатори стану ринку та позиції на ньому

підприємства, індикатори фінансового стану підприємства, соціальні індикатори, екологічні індикатори. [20] Інтегральний показник загального результату автор оцінює за такою формулою:

$$I = \sqrt{\sum_{j=1}^n (1 - \frac{x_{ji}}{x_{ji}^e})} \quad (2.1)$$

де I - індикатор економічної безпеки для одного блоку;

x_{ji} - рівень j-го показника з блоку, що характеризує результат чи умови діяльності компанії;

n-кількість значень, які найкраще дають оцінку рівню економічної безпеки підприємства в цій спрямованості.

Ступінь економічної безпеки більший, коли значення інтегрального показника знаходиться ближче до нуля. До мінусів даного методу необхідно віднести статичну оцінку на конкретний момент часу та неможливість за її допомогою прогнозування ступеня в майбутньому.

Противники інтегральної методики стверджують, що результати цього розрахунку дуже складно трактувати, тому що одиничне значення сукупної інтегральної оцінки не несе в собі смислового навантаження. Його можна використовувати при аналізі динаміки рівня фінансової безпеки підприємства за низку періодів.

Учений-економіст Матвеев Н. В.[25] стверджує, що для оцінки ступеня фінансової безпеки компанії необхідна побудова моделі, що дозволяє забезпечити розрахунок лімітованих показників фінансової безпеки. Головним завданням при створенні такої моделі є визначення параметрів та індикаторів, які характеризують об'єкт, що досліджується.

Прибічник індикаторного методу до своєї системи показників оцінки рівня фінансової стійкості організації включає: фінансові коефіцієнти (покриття, автономії, фінансового левериджа, забезпеченості відсотків до сплати, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу); середньозважену вартість капіталу (WACC); показник розвитку підприємства; тимчасову структуру кредитів; показники диверсифікації

покупців (постачальників); темпи зростання прибутку, реалізації продукції, активів; співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості. [33] У його методиці основною проблемою є визначення меж порогових значень показників та вибір їх самих. У ряд показників повинні бути індикатори, які включають специфічні галузеві особливості, які характерні для оцінюваної організації та мають важливе стратегічне значення. Необхідно, щоб система індикаторів відповідала складу та значущості ключових загроз фінансовій безпеці організації.

Для подальшого розрахунку необхідно для кожного з вище перерахованих коефіцієнтів позначити норматив, який порівнюється з отриманим у результаті результатом. Для знаходження комплексного індикатора фінансової безпеки використовується формула:

$$N = 25_{k1} + 25_{k2} + 10_{k3} + 20_{k4} + 20_{k5} \quad (2.2)$$

Подібним чином можна використовувати інші моделі оцінки ймовірності банкрутства, наприклад, моделі Альтмана, Таффлера, Спрінгейта. Якщо брати до уваги той факт, що трактування поняття , фінансова безпека не ідентична трактуванню фінансової стійкості та платоспроможності, то використання даних моделей буде лише одним із потрібних етапів до визначення рівня фінансової безпеки, отже, в доповненні мають місце подальші етапи, повною мірою відображають захищеність фінансових інтересів компанії від можливих загроз.

Таким чином, з вищесказаного можна дійти невтішного висновку про відсутність єдиного адаптованого підходу визначення рівня фінансової безпеки організацій.

Процес забезпечення необхідного рівня фінансової складової економічної безпеки підприємства необхідно представляти як процес мінімізації втрат від можливих негативних впливів.

Ключова мета аналізу фінансового стану - це своєчасне виявлення та оперативне усунення недоліків у фінансовій діяльності організації, а також

пошук та швидке знаходження резервів поліпшення її фінансового стану та платоспроможності.

2.2 Комплексний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

Незважаючи на різноманіття та різнобічність методичного інструментарію, представленого в теорії та застосовуваного в аналітичній практиці суб'єктів господарювання, не існує єдиної методики для оцінки фінансової безпеки.

Індикаторний метод — це найоптимальніший метод оцінки фінансової безпеки. Пояснити це можна тим, що він заснований на комплексній оцінці фінансової діяльності організації та усуває суб'єктивізм шляхом встановлення чітких критеріїв оцінки (нормативів та лімітів). Розглядаючи кожен показник окремо, фахівець може виявити проблеми точково.

Процес вивчення і оцінки фінансової складника «фінансова безпека підприємства» базується на показниках, взятих з бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати. Перед самою оцінкою фінансової безпеки ознайомлення із зазначеною документацією дозволить розглянути абсолютні величини, зробити висновки про основні джерела залучення коштів, напрями їх вкладення, основні джерела отриманого прибутку, застосовувані методи обліку та зміни в них та про організаційну структуру компанії.

Така отримана наперед інформація допоможе сформулювати загальне уявлення про фінансовий стан компанії, але варто розуміти, що для прийняття рішень відділу менеджменту її недостатньо, при цьому необхідний глибший аналіз.

Рівень фінансової безпеки організації можна визначити за спеціально відібраними параметрами, які, виходячи з їхнього призначення, об'єднані у групи (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 - Групи параметрів фінансової безпеки

Група	1. Показники
Платоспроможність та ліквідність	2. коефіцієнт забезпеченості власними коштами 3. коефіцієнт абсолютної ліквідності 3. коефіцієнт поточної ліквідності 4. коефіцієнт швидкої ліквідності коефіцієнт автономії
Фінансова стійкість	1. коефіцієнт фінансування 2. коефіцієнт "плечо фінансового важеля" 3. співвідношення кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості
Ділова активність	1. коефіцієнт оборотності кредиторську заборгованість 2. коефіцієнт оборотності дебіторську заборгованість 3. тривалість обороту кредиторську заборгованість 4. тривалість обороту дебіторську заборгованість
Рентабельність	Рентабельність продажів

Про погіршення фінансової безпеки може сказати зменшення ліквідності компанії, зменшення її фінансової стійкості, ділової активності чи рентабельності.

Рівень фінансової безпеки описується і такими параметрами, як:

1. надлишок або недолік власних оборотних коштів, які необхідні для формування запасів та покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю організації ($\pm I$)
2. надлишок або нестача власних та довгострокових позикових джерел формування запасів та витрат ($\pm I$)
3. надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів ($\pm I$).

Ці три параметри розраховуються за такими формулами:

$$\pm I_c = \text{вок} - 3 \quad (2.1)$$

$$\pm I_d = \text{вок} + K_d) - 3 \quad (2.2)$$

$$\pm I_d = (\text{вок} + k_d) + k_k)) - 3 \quad (2.3)$$

Де вок - власні оборотні кошти;

3 - сукупність запасів.

K_d - довгострокові позикові джерела формування запасів і витрат

K_k - короткострокові кредити та позики.

Потім на основі вищезгаданих оцінених показників фінансову безпеку організації відносять до того чи іншого типу, що представлені в таблиці далі (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Типи фінансової безпеки організації

Співвідношення нерівностей	Типи фінансової безпеки організації	Тлумачення
$\pm I_c \geq 0$ $\pm I_d \geq 0$ $\pm I_k \geq 0$	Абсолютна фінансова безпека	Організації вистачає власних джерел формування запасів та витрат
$\pm I_c < 0$ $\pm I_d \geq 0$ $\pm I_k \geq 0$	Нормальний рівень фінансової безпеки	Організації відчуває нестачу власних оборотних коштів, нестача яких поповнюється довгостроковими позиками
$\pm I_c < 0$ $\pm I_d < 0$ $\pm I_k \geq 0$	Нестабільний рівень фінансової безпеки	Організації не вистачає власних оборотних коштів, і вона змушена брати короткострокові кредити
$\pm I_c < 0$ $\pm I_d < 0$ $\pm I_k < 0$	Критичний рівень фінансової безпеки	Організації не вистачає власних та позикових коштів, і вона близька до банкрутства

Залежно від особливостей кожної з компаній, фактичних та нормативних показників їх техніко-економічних нормативів та з розміром їх відхилення від порогових значень індикаторів безпеки стан цієї компанії характеризується таким чином:

1) нормальний стан, при якому показники перебувають у рамках зазначених порогових значень, та ступінь використання наявного потенціалу близька до технічно обґрунтованих нормативів завантаження обладнання та площ.

2) передкризовий стан, при якому значення хоча б одного з індикаторів перевищує, а інші знаходяться близько до порогового значення і при цьому не були втрачені технічні та технологічні способи покращення умов та результатів виробництва шляхом вжиття до загроз попереджувального характеру

3) кризовий стан, за якого перевищуються показники більшості основних індикаторів і вже стає видно факти незворотності спаду виробництва та часткової втрати потенціалу внаслідок вичерпання технічного ресурсу обладнання та площ, скорочення штату співробітників

4) критичний стан, при якому порушені всі пороги, які показують нормальний та кризовий стан розвитку виробництва, і часткова втрата потенціалу стає неминучою і невідворотною.

Висновки до розділу 2

Фінансова складова економічної безпеки організації є дуже важливою для виявлення ознак фінансової нестійкості компанії, для вдосконалення роботи підприємства та, звичайно ж, максимізації розміру прибутку. Через нестійкість умов ринкової економіки на сучасному етапі особливу увагу необхідно приділяти фінансовій безпеці в організаціях.

Використання якнайбільше методик аналізу фінансового становища компанії дає можливість найчіткіше дати оцінку тому самому фінансовому становищу, що склалося у створенні, зробити прогноз майбутні періоди і прийняти найбільш обґрунтоване управлінське рішення.

Процес вивчення і оцінки фінансової складника «фінансова безпека підприємства» базується на показниках, взятих з бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати.

Перед самою оцінкою фінансової безпеки ознайомлення із зазначеною документацією дозволить розглянути абсолютні величини, зробити висновки про основні джерела залучення коштів, напрями їх вкладення, основні джерела отриманого прибутку, застосовувані методи обліку та зміни в них та про організаційну структуру компанії.

Така отримана наперед інформація допоможе сформувати загальне уявлення про фінансовий стан компанії, але варто розуміти, що для прийняття рішень відділу менеджменту її недостатньо, при цьому необхідний глибший аналіз.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ВІННИЦЬКИЙ ЗАВОД МАЯК»

3.1 Комплексна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства ПРАТ «Вінницький завод Маяк»

Галузь виробництва вважається особливою галуззю матеріального виробництва, вона призначена для введення в дію нових, а також реконструкції, розширення, ремонту та технічного переозброєння вже діючих об'єктів виробничого та невиробничого призначення. Враховувати об'єктивні особливості цієї галузі є важливою умовою правильного вибору видів та методів планування, організації та управління виробництвом.

Як приклад аналізу стану фінансової безпеки у роботі розглянемо компанію ПРАТ «Вінницький завод «Маяк». Компанія функціонує на ринку багато років, за цей час вона заслужила дуже високий рейтинг на думку інтернет-сайтів перевірки контрагентів.

До переваг ПРАТ «Вінницький завод «Маяк» слід віднести.

- Довгий час роботи (Стабільність діяльності та піднаглядності державним органам)
- Наявність ліцензії (непряма ознака надійності контрагента)
- Відсутність у реєстрі несумлінних постачальників
- Відсутність зв'язків із дискваліфікованими особами
- Відсутність масових керівників та засновників
- Сплата податків за минулий звітний період (ознака активної організації).

Загальна світова кризова обстановка, що склалася на даний момент, призвела до негативних змін на ринку України. На сьогоднішній день більшість компаній перебуває в пригніченому положенні вимушеного скорочення обсягів реалізованих проектів та розробки наступних заходів

Першим кроком у дослідженні проаналізуємо основні показники бухгалтерського балансу господарської діяльності компанії, адже саме він виступає найважливішим джерелом інформації про фінансове становище організації.

Головною метою горизонтального та вертикального аналізів фінансової звітності можна позначити візуальне подання змін, що відбулися в основних статтях бухгалтерського балансу, звіту про прибуток та звіту про кошти, а також допомогу прийняття рішень з питань продовження діяльності компанії. Горизонтальний аналіз виявляється у складанні аналітичної таблиці, у якій з урахуванням абсолютних показників розраховуються відносні, наприклад, темпи зростання. Для цього наочного уявлення проведемо горизонтальний аналіз показників бухгалтерського балансу компанії за 2018-2020 роки. показаний у таблиці 3.1

Таблиця 3.1 - Кількісний та якісний аналізи бухгалтерського балансу

Показник	Рік			Відхилення (2019/2021)
	2019	2020	2021	тис. грн.
Необоротні активи	40898	37976	45482	4 584
Оборотні активи	200077	186776	228803	28 726
Власний капітал	116711	114537	216845	100 134
Позиковий капітал	51000	15000	6542	-44 558
Валюта балансу	240975	224634	274285	33 310
Чистий дохід	367 260	285186	384083	116 823
Собівартість	341567	303564	332468	-9 099

За допомогою аналізу таблиці 3.1 маємо збільшення суми необоротних активів 2021 року в порівнянні з 2019 роком на 4584 тис. грн. або на 13,36%, це впливає на зростання основних засобів та значить, що потенціал виробничого підприємства має змогу до розширення.

Оборотні активи у 2021 році склали 228803 тис. грн., що на 28726 тис. грн. більше за показник 2019 року та вказує на формування більш мобільної структури активів. Величина власного капіталу також збільшується що зумовлено зменшенням обсягу непокритого збитку через збиткову діяльність підприємства. Будь-які впливи на балансову динаміку основних засобів надають знос і амортизаційні відрахування, тому тут має місце бути оренда обладнання в інших компаній з боку.

Аналізуючи бухгалтерський баланс, можна зробити висновок, що основну частку у майні становлять оборотні активи, дане співвідношення свідчить про ліквідності майна організації та пояснюється специфікою виробничого процесу. Виходячи із значень результатів проведеного аналізу звіту про фінансові результати, наведені вище в таблиці, можна зробити такі висновки: виручка впала ; незважаючи на збиток, чистий прибуток у 2020 році збільшується, що не можна не відзначити такий позитивний фактор, це говорить про те, що ефективність роботи всієї фінансово-господарську діяльність компанії загалом збільшилася по порівняно з попереднім роком.

У 2019 році особливий темп низки подій поставила пандемія коронавірусу, яка стала викликом для всіх сфер людської діяльності, тому можна спостерігати негативні значення у фінансових звітностях організацій за цей рік. Негативна тенденція явно знижується в 2020 року через вжиті державою заходи щодо підтримки різних галузей. Негативною тенденцією є перевищення інших витрат над іншими доходами в абсолютному та відносному вираженні. Для того щоб, оцінити фінансовий стан, потрібно розрахувати показники майнового стану, ліквідності, ділової активності і рентабельності та провести їх аналіз.

На першому етапі аналізу фінансового стану розрахуємо показники майнового стану, які характеризують забезпеченість виробничого процесу засобами виробництва та їх стан (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Динаміка показників майнового стану ПРАТ “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр.

Показник	Показник			Відхилення (+/-)
	2019	2020	2021	2019/2021
Коефіцієнт оновлення	-0,06	0,1	0,1	0,16
Коефіцієнт вибуття	-0,06	0,11	0,11	0,17
Коефіцієнт зносу	0,13	0,31	0,35	0,21
Коефіцієнт придатності	0,87	0,69	0,65	-0,21

Розглянемо показники майнового стану (табл. 3.2). Коефіцієнт вибуття в динаміці перевищує коефіцієнт оновлення, що вказує на те, що основні засоби вибувають повільнішими темпами, ніж оновлюються. Коефіцієнт зносу в динаміці збільшився з 0,13 до 0,35, але задовольняє нормативне значення ($>0,5$), це вказує на те, що рівень частки непридатних до експлуатації основних засобів збільшився на 24,1 %.

Відповідно коефіцієнт придатності зменшується з 0,87 до 0,65, тобто на підприємстві кошти амортизаційних відрахувань використовуються не ефективно і господарство несе збиток.

Для того щоб визначити наскільки підприємство може відповідати за своїми зобов'язаннями потрібно провести аналіз показників ліквідності та аналіз ліквідності балансу.

Таблиця 3.3 – Склад активів за рівнем ліквідності ПРАТ “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр.

Види активів	Рік			Відхилення (2019/2021)
	2019	2020	2021	тис. грн.
Високоліквідні (A1)	3450	28554	25545	22095
Швидколіквідні (A2)	146378	327599	307342	160964
Повільноліквідні (A3)	1865	9701	15495	13630
Важколіквідні (A4)	184374	199376	209009	24635
Разом	336067	565230	557391	221324

За даними таблиці 2.3 видно, що високоліквідні активів мають тенденцію до збільшення, а саме з 2019 року по 2021 рік їх сума збільшення – 222095 тис. грн. або 640,43 %. Це пояснює, що у підприємства є кошти, які готові до негайної реалізації, збільшує рівень абсолютної ліквідності підприємства.

Сума швидко ліквідних активів у 2021 році становить 307342 тис. грн., що на 160964 тис. грн. або на 109,96 % більше, ніж у 2019, це відбулось завдяки зростанню приросту товарної дебіторської заборгованості.

Збільшення повільно ліквідних активів на 13630 тис. грн. або на 730,83 % пов'язано зі зростанням дебіторської заборгованості за розрахунками. Обсяг важко ліквідних активів збільшується на 24635 тис. грн. або на 13,36 %, цьому сприяє нарощення величини необоротних активів.

Для подальшого дослідження необхідно оцінити структуру бухгалтерського балансу досліджуваного об'єкта з погляду ознак "хорошого балансу" :

1. Підсумковий показник розділів активу та пасиву наприкінці звітного періоду має зростати порівняно з початком періоду — даному критерію баланс компанії не відповідає, оскільки у 2019 р. валюта збільшилася, а у 2021 знизилася, це свідчить про неефективний розвиток, знову ж таки причиною є пандемія.

2. Власний капітал компанії повинен перевищувати позиковий, і темпи його зростання повинні бути більшими, ніж темпи зростання позикового капіталу_власний капітал перевищує позиковий протягом усього періоду, що вивчається, але темпи зростання позикового капіталу набагато вищі, особливо в 2020 році. Подібний характер є негативним для , тому що він говорить про зниження фінансової незалежності, а отже, підвищує ймовірність можливих фінансових ризиків.

3. Темпи зростання оборотних активів мають бути вищими, ніж темпи зростання необоротних активів у нашому випадку темп зростання необоротних активів дорівнює нулю протягом усього аналізованого періоду, а ось темпи оборотних активів такі: з 2018 року спостерігається зростання , а вже до 2020 року спад на 3,61 % порівняно з 2019 роком.

Рекомендується, щоб темпи зростання дебіторської та кредиторської заборгованості були приблизно однаковими — спостерігається зростання з 2019 року до 2020 року і дебіторської, і кредиторської заборгованостей

Таким чином, бухгалтерський баланс відповідає далеко не всім критеріям гарного балансу. Але тут не можна однозначно сказати, що має структуру

невтішного характеру. Майновий стан організації задовільний, і дозволяє забезпечувати стійке функціонування підприємства.

Оцінка фінансової безпеки підприємства та бізнесу полягає у тому, що всі показники компанії на певні звітні дати за своєю сутністю поділяються на кілька категорій:

1. показники платоспроможності (ліквідності)
2. фінансової стійкості
3. ділової активності
4. рентабельності.

Платоспроможність - це можливість підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед позичальниками. Вона визначає фінансовий стан, де результат зниження рівня платоспроможності призводить до збільшення ризику банкрутства підприємства. Варто зауважити, що в середньому нормативні значення коефіцієнтів не відповідає об'єктивному фінансовому становищу організацій в 60-70 % випадків.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами демонструє частку оборотних активів компанії, що фінансуються за рахунок власних коштів фірми.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показник, що визначає здатність підприємства розраховуватися за поточними (короткостроковими) зобов'язанням за допомогою готівки, грошей на розрахункових рахунка підприємства та короткострокових вливань.

Нормативне значення коефіцієнта - 0,2 або більше означає, що щодня підлягають погашенню щонайменше 20% короткострокових зобов'язань підприємства. Зазначене нормативне обмеження застосовується у зарубіжній практиці фінансового аналізу. При цьому немає точного обґрунтування, чому підтримки нормального рівня ліквідності підприємств величина коштів має покривати 200 % поточних пасивів. У вітчизняній практиці [13] спостерігається неоднорідність структури поточних пасивів та термінів їх погашення, тому нормативне значення недостатнє.

Варто зауважити, що нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності не відповідає об'єктивному фінансовому стану підприємств в галузі в 60-70 % випадків.

Коефіцієнт поточної ліквідності це можливість підприємства погашати поточні (короткострокові) зобов'язання рахунк лише оборотних активів. Чим отримане значення коефіцієнта вище, тим краще платоспроможність підприємства. Цей параметр вказує на те, що не всі активи можна продати терміново.

Значення коефіцієнта приймається, якщо він знаходиться в межах 1,5-2,5 (це все залежить від галузі економіки). Значення менше одиниці свідчить про підвищений фінансовий ризик, тобто ,організація неспроможна стабільно оплачувати поточні рахунки.

На відміну від коефіцієнта поточної ліквідності, при розрахунку коефіцієнта швидкої ліквідності у складі активів аналітики не враховують матеріально-виробничі запаси, оскільки за умови їх вимушеної реалізації збитки максимальні серед усіх оборотних коштів. Коефіцієнт швидкої ліквідності - це більш жорстка оцінка ліквідності підприємства. Цей коефіцієнт також називається "кислотним тестом", та розраховується з використанням лише частини поточних активів_коштів, легко реалізованих цінних паперів і дебіторську заборгованість, які зіставляються з поточними зобов'язаннями.

Нормальне значення коефіцієнта потрапляє у діапазон 0,7-1. Значення більше 1 означає, що платоспроможність підприємства поліпшується, а також прискорюється оборотність власні кошти, вкладених у запаси. Але варто зазначити, що буде недостатнім, якщо дебіторська заборгованість утворює велику частку ліквідних коштів, частину якої важко вчасно стягнути.

Коефіцієнти ліквідності показують, що структура балансу загалом задовольняє, та підприємство незабаром не може стати неплатоспроможним.

Наступний відносний показник, який ми розглянемо, це коефіцієнт автономії, він відображає ступінь незалежності організації від осіб, які надали їй свої кошти на певний термін. Цей коефіцієнт показує ставлення власного

капіталу до сумі активів, цим показуючи частку власні кошти у структурі активів (куди входять і кошти і позикові).

Зростання показника свідчить про зростання фінансової незалежності та зниження ризику фінансових труднощів у майбутньому.

Необхідно наголосити на тому, що сама по собі фінансова стійкість організації є фундаментом його загальної стійкості. Вона характеризується оптимальною структурою джерел фінансування активів та ефективним використанням цих ресурсів, що посилює фінансову незалежність організації. Фінансова стійкість багато в чому залежить від ефективного виробництва та реалізації продукції (товарів), вираженого у стабільному одержанні прибутку.

По суті, це стійкість фінансового стану організації, яка забезпечується часткою власного капіталу, якої цього достатньо, у складі джерела фінансування [14].

Подивимося на співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей у 2021 році. Отримуємо коефіцієнт, що дорівнює 3,7, отже, можна спрогнозувати загрозу фінансову стійкість підприємства, так як , необхідно чимось розплачуватися з кредиторами. Розраховане значення результату показує, що у 1 грн заборгованості кредиторів дорівнює 3,7 грн дебіторської заборгованості і це значення перебуває у межах раціонального співвідношення. Не факт, що ліквідних активів компанії вистачить для цього.

Якщо коефіцієнт буде більше одиниці, у компанії певну дату дебіторська заборгованість більше, ніж кредиторська, це означатиме, що відбувається відволікання коштів з обороту організації.

І наслідком виступає ризик необхідності у пошуку та залученні кредитів та позик при нестачі коштів для забезпечення діяльності суб'єкта господарювання. Далі розрахуємо основні відносні коефіцієнти ліквідності (табл. 3.4)

Таблиця 3.4 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності
ПРА “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр.

Показник	Рік			Відхилення
	2019	2020	2021	
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,08	1,27	1,25	0,17
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,06	1,23	1,19	0,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,08	0,07	0,05

Провівши аналіз відносних показників ліквідності підприємства, зазначимо, що коефіцієнт покриття протягом аналізованого періоду не відповідав нормативному значенню (1,5-2,5), що означає недостатність оборотних активів для погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності протягом 2019-2021 років коливається в межах 1,9-1,19. Значення даного показника є більшим за норматив (0,8-1,0).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом аналізованого періоду має досить низьке значення, яке не відповідає нормативному (0,25-0,3) та у 2021 становить 0,07, тобто лише 7 % поточних зобов'язань підприємство зможе погасити за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів.

Аналіз показників рентабельності надає змогу оцінити фінансові результати діяльності підприємства (табл. 3.5).

Провівши аналіз показників рентабельності зазначимо, що виходячи з розрахунків, наведених в таблиці 3.5, дане підприємство стало більш рентабельним з 2019 року. Показник рентабельності активів з 2019 року почав збільшуватися.

Таблиця 3.5 – Динаміка показників рентабельності Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ПРАТ “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр.

Показники	Показник			Відхилення
	2019	2020	2021	
Рентабельність активів	-0,03	0,003	0,003	0,03
Рентабельність власного капіталу	-0,02	- 0,003	0,002	0,026
Чиста рентабельність продажів	-0,01	- 0,001	0,0003	0,015
Рентабельність продукції	- 13,68	-0,92	-0,12	13,57

Рентабельність власного капіталу з 2019 року почала збільшуватись. Це є хорошим знаком для власників і акціонерів. Рентабельність продажів збільшилася на 0,015 порівняно з 2019 року. А ось рентабельність продукції, яка характеризує операційну діяльність підприємства, має негативну динаміку, але йде до збільшення.

У 2021 році на 1 грн. активів припадає 0,003 грн. чистого збитку, на 1 грн. власного капіталу – 0,002 грн. чистого збитку, на 1 грн. чистого доходу – 0,0003 грн. чистого доходу та на 1 грн. собівартості – 0,12 грн. чистого збитку. Така ситуація виникла через збитки понесені підприємством у 2020 році.

Для більш детальної характеристики фінансової стійкості ПРАТ “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр. необхідно провести аналіз відносних показників, що характеризують фінансову стійкість (табл. 3.6).

Таблиця 3.6- Відносні показники фінансової стійкості ПРАТ
 “Вінницький завод “Маяк “ за 2019-2021 рр.

Показники	2019 р.	2020 р.	2021
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,25	0,7	0,64
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,33	2,33	1,77
Коефіцієнт фінансової залежності	3,94	1,42	1,56
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	-1,12	0,62	0,67
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	-0,19	0,42	0,56
Коефіцієнт покриття власним капіталом оборотних коштів	0,72	2,38	1,78
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,75	0,3	0,36
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,2	0,15	0,17

На підставі розрахунків, наведених у таблиці 3.6, можна зробити наступні висновки щодо фінансової стійкості ПРАТ “Вінницький завод “Маяк “

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії) на протязі періоду 2019 р. має чітку тенденцію до зниження. У 2021 році він зріс в порівнянні з 2019 роком на 0,2 , а відносно 2020 року він зменшився на 0,06 пункти, Отже, після 2019 року цей коефіцієнт свідчить про незалежність підприємства від позикових джерел.

Щодо коефіцієнта фінансової стабільності підприємства, то він у 2019 році мав значення 0,33. Це означає, що підприємство не могло покрити свої

зобов'язання за рахунок власних коштів. Його зростання у 2018-2019 рр., говорить про те, що вжили заходи щодо його збільшення.

3.2 Потенційні загрози фінансовій безпеці ПрАТ «Вінницький завод Маяк»

Фінансова безпека вважається провідним і вирішальним рівнем економічної безпеки, оскільки в ринкових умовах господарювання Фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи. Фінансова безпека відноситься до здатності суб'єкта господарювання розвиватися плановим способом при збереженні його фінансово-економічної стабільності, ліквідності та здатності до збільшення відтворення.

Для фінансової безпеки підприємства існує безліч загроз, серед яких: Сама ринкова економіка, заснована на конкуренції; недосконалість ринкових механізмів; слабкі норми правового захисту підприємців; тіньові економічні відносини.

Для зменшення внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства необхідна, перш за все, структура контролю за забезпеченням фінансової безпеки підприємства, що передбачає розробку заходів, що застосовуються як у нормальних умовах експлуатації підприємства, і в часи кризи.

Основним принципом підтримання фінансової безпеки є контроль і балансування доходів і витрат. Значний вплив на фінансову безпеку мають наступні фактори.

1. Внутрішні:

- кваліфікація бухгалтерського та фінансово-економічного персоналу;
- кваліфікація та навички вищого керівництва підприємства;
- юридичний супровід та експертиза договорів та контрактів підприємства
- ефективність системи внутрішнього контролю;
- грошовій, податковій та платіжній дисципліні;
- збутова і маркетингова стратегія підприємства.

2. Зовнішні:

- законодавча та нормативно-правова база, що регулює господарську діяльність;
- платоспроможність боржників;
- діяльність (протидія) органів державного та місцевого самоврядування;
- кредиторська діяльність;
- ефективні ділові відносини з фінансово-банківською системою (здатність або здатність залучати кредитні ресурси за найнижчою можливою ціною);
- надійність партнерів і підрядників.

Здатність протидіяти зовнішнім впливам є безпекою як процес.

Суб'єктивні передумови (залежно від підприємства) для погіршення його фінансово-господарської діяльності державою включають: ухилення від сплати податків, несплату податків через втрату ліквідності, несплату податків через відсутність податкової бази, порушення грошової і платіжної дисципліни, незадовільний стан платежів з контрагентами тощо. Саме від фінансових працівників підприємства залежить те, як будуть діяти ці фактори і наскільки вони можуть загрожувати його фінансовій безпеці.

Виконання зобов'язань підприємства, а також виконання очікувань зацікавлених груп, залежить від його здатності виявляти ці потреби та очікування, ефективно їх задовольняти, оптимально балансувати ресурси, що залучаються, та вироблений присадний продукт. Така здатність підприємства вимагає ефективної координації дій у різних сферах, залучення найдосконаліших технологій управління.

Фінансова безпека підприємства визначається:

- рівень дефіциту необхідних коштів для фінансування інвестиційних проєктів;
- стабільність фінансового стану підприємства;
- нормалізація фінансових потоків і розрахункових відносин;
- стійкість відносин з фінансовими партнерами (інвесторами, банками тощо);

- ступінь захисту інтересів акціонерів;
- забезпечення фінансових умов для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства.

Таким чином, процес захисту фінансового рівня економічної безпеки повинен включати аналіз загрози негативних дій щодо політичної та правової економічної безпеки; Оцінка поточного стану фінансової безпеки та ефективність запобігання можливої шкоди; планування комплексу заходів щодо забезпечення фінансової безпеки та розроблення рекомендацій щодо її реалізації.

Таблиця 3.7 - Класифікація загроз фінансовій безпеці підприємства

Класифікація	Вид
По напрямку дії	Прямі, непрямі
За ступенем утворення	Потенційні, реальні
За джерелом походження	Зовнішній; внутрішній
За виявленням	Явні, неявні
За терміном дії	Постійні, тимчасові
За прогнозованістю	Прогнозовані, не прогнозовані
За видом втрат	Пряма втрата, упущена вигода

Представлена класифікація містить основні класифікаційні ознаки загроз фінансовій безпеці підприємств. Звичайно, ця класифікація могла б бути розширеною, але представлених ознак фінансової незахищеності досить для досліджень у полі, необхідному для подальшого розробки антикризової системи управління фінансовою безпекою підприємства.

З перерахованих вище загроз, що впливають на фінансову безпеку суб'єкта, слід звернути увагу на найбільш небезпечні їх види. Ці загрози чинять безпосередній вплив на здійснення пріоритетних фінансових інтересів і спричиняють появу збитків на підприємстві.

Найбільш важливе методологічне та практичне значення має розробка та удосконалення фінансової безпеки підприємства. Для своєчасного виявлення проблем і недоліків в управлінні та контролі фінансового стану організації, необхідно регулярно здійснювати розрахунок рівня фінансової безпеки, розробити стратегію розвитку для її підтримання та підвищення, що дасть змогу

уникнути негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, а також зберегти фінансову стійкість.

Наступну проблему, яку варто розглянути як ключовий показник погіршення ситуації фінансових показників це скорочення замовлень, тобто зниження попиту на машинно-будівну промисловість

3.3 Напрями нейтралізації загроз фінансовій безпеці ПрАТ «Вінницький завод Маяк»

Діяльність підприємства необхідно досліджувати як із метою аналізу його поточних справ, так прогнозування поведінки організації за умов ринкової кон'юнктури та розробки рекомендацій до ухвалення раціональних рішень.

Розглянуті проблеми машинно-будівної промисловості як в цілому по країні, так і щодо об'єкта дипломної роботи, що винятково досліджується, вимагають конкретні рішення щодо нейтралізації загроз фінансовій безпеці.

Наразі опрацьовується питання спрощення умов в'їзду для трудових мігрантів для роботи на об'єктах. Такий порядок діє лише для роботодавців, які гарантують забезпечення санітарно-епідеміологічного контролю. Зокрема, робітники повинні не раніше ніж за три дні до приїзду пройти ГЦР-тест на коронавірус та надати довідку про це. Роботодавець повинен організувати іноземцям місця постійного проживання, поставити їх на міграційний облік та офіційно працевлаштувати. Але не варто забувати, що всі ці вимоги несуть нові витрати у великій кількості. Необхідно ретельно опрацювати формат Інтернет-закупівель та імпортозаміщення, щоб уникнути відсутності якісних зарубіжних інструментів, машин та обладнання.

Припустімо, що якщо усунення всіх санітарних та економічних проблем, які не входять до повноважень компаній, сфера не просто вийде на свій рівень до пандемії, але й буде готова за допомогою своїх регуляторів перейти у стадію стабільного зростання. У разі мобілізації всіх наявних матеріальних та фінансових ресурсів, демонстративно збільшити кількість будівельних машин та механізмів, а та чисельність зайнятих у сфері та збільшити обсяги виробництва

будматеріалів, за 3-4 роки це завдання цілком вирішуване. Але є якийсь нюанс, який полягає в тому, що виготовити можна, а продати такий обсяг продукції через падіння чи стагнування реальних доходів громадян та ряд інших причин неможливо.

Скорочення замовлень необхідно вирішувати пошуком нових ділових партнерів, наданням привабливих знижок постійним клієнтам та замовникам, щоб уникнути їхнього відходу до конкурентів.

Щоб боротися з цим, компанії та менеджери повинні звернути увагу на те, щоб пропонувати поточне навчання на місці для підвищення кваліфікації та компетенцій. Необхідно також приймати приватні замовлення від учасників ринку та взаємодіяти з агропромисловим комплексом.

Що стосується транспортних та фінансових проблем, тут пропоную вивчити деякі пільги для транспортних та логістичних фірм, наприклад, тимчасово скасувати плату з великовантажних транспортів за проїзд федеральними дорогами. Необхідно ввести обмеження на кількість можливих перевірок та бажано скоротити їх кількість. Особливу роботу вимагає банківський сектор, де необхідно усілякими способами спростити процедури отримання проектного фінансування. Керівництво банків має почути, що наразі необхідно не заробляти на компаніях, а підтримувати їх. Перших заходів державної підтримки галузі було вжито у квітні 2020 року.

Отже, актуальність запобігання та нейтралізації загроз фінансовій безпеці компанії полягає в наступному:

- 1) зміцнення своїх прав як самостійного об'єкту ринкових відносин
- 2) усунення можливого впливу з боку недобросовісних конкурентів та зміцнення зв'язків із партнерами по бізнесу;
- 3) доведення появи різних загроз до їхньої мінімізації, аж до повного усунення

Також, запропонована концепція системи фінансової безпеки .

Така концепція, повинна враховувати :

- 1) принципи системи забезпечення фінансової безпеки підприємств;

- 2) мету та завдання системи забезпечення фінансової безпеки;
- 3) чинники впливу на систему забезпечення фінансової безпеки;
- 4) механізми забезпечення фінансової безпеки;
- 5) напрями та заходи реалізації системи забезпечення фінансової безпеки.

У загальному вигляді концепція забезпечення системи фінансової безпеки торговельного підприємства наведена на рис. До визначальних принципів, які лежать в основі забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства, належать наступні :

1. Принцип обґрунтованості визначає, що витрати на забезпечення фінансової безпеки підприємства не перевищують рівень реальних і потенційних ризиків, загроз і ризиків, а також рівень фінансових можливостей підприємства.
2. Принцип своєчасності вимагає, щоб системи безпеки підприємства негайно реагували на небезпеки, загрози та ризики, що виникають.
3. Принцип стратегічної спрямованості розвитку фінансової стійкості шляхом стратегічного зв'язку з основним бізнесом.
4. Науковий принцип визначає необхідність використання світового досвіду впровадження інноваційної діяльності на основі вимог об'єктивного економічного закону з урахуванням реальної ситуації та характеру економіки.
5. Принцип плановості включає участь різних служб підприємства в цих процесах з урахуванням цілей узгодження всіх планів підприємства та фінансового забезпечення. Цей принцип забезпечує постійну фінансову стабільність.
6. Цільовий принцип зосереджує увагу на стратегічних і тактичних цілях розвитку компанії та спрямований на забезпечення кінцевих результатів.
7. Принцип оптимізму пропонує вибір інноваційних варіантів розвитку, що забезпечують максимальне задоволення інтересів споживачів і суб'єктів господарювання ресурсами.

Рисунок 3.1 - Концепція системи забезпечення фінансової безпеки

Висновки до розділу 3

На сьогоднішній день актуальною є розробка концепції системи забезпечення фінансової безпеки підприємства. Метою концепції є забезпечення фінансової безпеки підприємства , ідентифікація та нейтралізація загроз та небезпек і забезпечення фінансової безпеки в поточному та стратегічному періоду. В рамках концепції виділено завдання , механізми забезпечення та оцінка її ефективності.

У розділі також розглянуто фінансовий стан підприємства. Оцінка фінансового стану аналізує фінансову спроможність підприємства, розробляє

та реалізує заходи щодо швидкої модернізації платоспроможності та фінансової стійкості, допомагає знайти можливі шляхи для господарської діяльності та тенденції для розвитку підприємства, забезпечує прибутковість і ріст виробництва та вирішення управлінських рішень.

Вона характеризує всю господарську діяльність підприємства, отже, не може здійснюватися лише одним показником. Найважливішою рисою оцінки є комплексність, тобто, існує безліч показників, що утворюють собою певний комплекс, за якого можна детально розглянути становище діяльності підприємства: показники оцінки майнового стану, показники ліквідності та платоспроможності, показники ділової активності, показники рентабельності. Провівши аналіз показників фінансового аналізу, можна зробити оцінку фінансового стану підприємства.

Аналіз майнового стану показав, що основні засоби підприємства не у належному стані. Баланс даного підприємства є не ліквідним, і тому, підприємство не в змозі швидко перетворювати свої активи на гроші. З аналізу абсолютних показників фінансової стійкості, можна зробити висновок, що підприємство має критичний фінансовий стан. Відносні показники фінансової стійкості показують, що підприємство залежне від зовнішніх джерел фінансування та має низький рівень фінансової автономії.

Відносно показників ділової активності, комерційний кредит, що надало підприємство збільшується. Термін погашення дебіторської заборгованості становить 69 днів. Швидкість обертання кредиторської заборгованості дуже повільна.

Операційний цикл становить 116 днів, за яких виробляється продукція, продається та оплачується. Тобто, фінансовий стан є незадовільним та знаходиться у кризовому становищі, тому потрібно здійснювати заходи щодо покращення діяльності підприємства.

Щоб підвищити платоспроможність в умовах кризи, потрібно скоригувати склад оборотних активів та поточних зобов'язань і визначити коефіцієнт поточної ліквідності.

ВИСНОВКИ

У сучасних українських компаніях одночасно відбувається велика кількість взаємозалежних процесів, що включають безліч ресурсів: фінансових, матеріальних, організаційних, кадрових та інших. Дані ресурси існують не самі по собі, а взаємодіють складним і не завжди очевидним чином, переходячи один до одного. Кожне завдання управління це завдання управління ресурсами. Ресурси організації та кожен їх елементарний компонент характеризуються великим обсягом інформації, що описує їх параметри, кількісні та якісні ознаки, правила маніпулювання, зв'язку тощо. Управляти ресурсами означає володіти всією інформацією про них.

Відповідно до поставленої мети було вивчено теоретичну сторону досліджень проблеми рівня економічної безпеки компанії, а також її фінансової складової; розглянуто українські та зарубіжні методики оцінки ступеня фінансової захищеності компаній, системи показників фінансової стійкості організації на основі абсолютних та відносних показників; проаналізовано фінансово-економічний стан підприємства; докладно досліджено діяльність та проведено оцінку її фінансового стану за період 2019-2021 років.

За результатами дослідження було обґрунтовано запропоновані мною заходи щодо підвищення рівня фінансової безпеки компанії. Фінансова безпека є ключовим елементом у забезпеченні економічної безпеки організації загалом. Для підприємства на першому місці стоїть визначення фінансових ризиків та їх вплив на роботу підприємства з метою мінімізації найнебезпечнішої загрози банкрутства компанії. Комплексний підхід передбачає оцінку фінансової безпеки організації на основі порівняння фактичних показників функціональних складових діяльності підприємства з індикаторами показниками, котрим встановлено порогові значення.

Використовуючи цей підхід, у компанії за допомогою спостереження за зміною параметрів своєї діяльності можливість зумовити негативні тенденції та провести діагностику всього спектра заходів щодо зменшення

загроз фінансовій безпеці. Підхід враховує виробничі, ринкові та правові ознаки, контролює всі зміни, що відбуваються в ході діяльності компанії, та використовує систему моніторингу, за допомогою якої з'являється можливість стежити за всіма змінами як зовнішнього, так і внутрішнього середовищ, що впливають на діяльність організації в цілому.

Використання якнайбільше методик фінансового аналізу дає можливість найбільш точно оцінити фінансове становище, що склалося в організації, спрогнозувати її на перспективу та прийняти більш обґрунтоване управлінське рішення.

Актуальність попередження та нейтралізації загроз фінансовій безпеці компанії полягає у зміцненні своїх прав як самостійного об'єкта ринкових відносин, усуненні можливого впливу з боку недобросовісних конкурентів та зміцнення зв'язків з партнерами по бізнесу, у доведенні появи різних загроз до їх мінімізації, аж до повного усунення, відповідно до норм та рекомендацій щодо профілактики коронавірусної інфекції та у забезпеченні високого рівня інформаційної безпеки.

Насамкінець необхідно зазначити, що забезпечення фінансової безпеки підприємства — це безперервний процес, спрямований на реалізацію стратегії, метою якої є запобігання всіляким загрозам і досягнення максимального рівня фінансової захищеності компанії на сьогоднішній день і в перспективі. Таким чином, фінансова безпека компанії, її незалежність та заборона входження до зони критичного ризику можуть бути гарантовані за грамотно розробленої відповідної функціональної стратегії, за правильно побудованої точної логічної схеми оперативного виявлення та ліквідації всіляких небезпек та загроз підприємницького ризику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. Київ:КНЕУ,2009.112с.
2. Лиса О.В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах. «Економічний аналіз: збір. наук. праць» Тернопіль: ТНЕУ, 2016.64с.
3. Сукрушева Г.О., М. Єрмошенко. Теоретична сутність фінансової безпеки суб'єкта господарювання.Миколаїв:МНУ,2018. 620с.
4. Краснокутська Н.С., Коптева Г.М. Дефініція поняття "фінансова безпека підприємства": основні підходи та особливості. Запоріжжя , 2017. 98с.
5. Козак Л.С., Багровецька І.В. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Одеса:ОНУ ,2014. 109с.
6. Батьковський А. М. Економіко-математичний інструментарій фінансового оздоровлення українських підприємств в умовах глобалізації та світової фінансової кризи. 2009. 420с.
7. Бланк І.А. Управління фінансовою безпекою підприємства .Київ, 2013.776с.
8. Вальков Н. С., Поняття та місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки підприємства Київ:КНЕУ ,2020.89с.
9. Вегнер-Козлова Є. О. Економіко-правові засади безпеки підприємства: Навчальний посібник. 2015.209с.
10. Вороніна-Сливинська Л. Г. Стратегічне планування: інструмент створення ресурсної бази та забезпечення економічної безпеки промислових організацій.Одеса : ОНУ,2012. 40с.
11. Галузіна С. М. Системні економічні аспекти безпеки та стійкості організації .Запоріжжя :ЗНУ ,2012. 29с.
12. Глазунов М. І., Оцінка фінансової стійкості комерційної організації на основі даних бухгалтерського обліку. Львів: ЛНУ ,2009. 110с.

13. Горячова К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце у системі економічної безпеки. Київ :ЦУЛ,2013. 89с.
14. Грищенко О. В., Аналіз та діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства. Суми:СумДУ,2006.67с.
15. Десятніченко Д. Ю., Голубенко., Остапенко В. В. Загрози фінансової безпеки сталого функціонування . Суми:СумДУ ,2018.74с.
16. Довбня С. Б., Діагностика економічної безпеки підприємства як інструмент визначення напрямів його інноваційного розвитку .Київ:КНЕУ 2008. 36с.
17. Євстаф'єва І. Ю., Черненко В. А., Фінансовий аналіз. Підручник та практикум для бакалаврату та магістратури. Київ: УСД , 2016.112с.
18. Загребельна А. В. Класифікація загроз економічній безпеці Львів:ЛП, 2015р.8с.
19. Васильців Г. Г., Фінансовий аналіз: методи та процедури. Фінанси та статистика.Київ,2011.90с.
20. Корецький Б. М. Діагностика економічної безпеки суб'єктів господарювання у транзитивній економіці.Тернопіль:ТНЕУ, 2006. 76с.
21. Амосова. М. А., Кондюкова Є. С. Контрактна система у сфері закупівель: Навчальний посібник.Київ, 2017.85с.
22. Королюк Є. В. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник.Запоріжжя:ЗНУ, 2009.87с.
23. КрушЗ.А., Принципи комерційного розрахунку як основа формування фінансової безпеки підприємств.Київ:ЦУЛ,2012.103с.
25. Матвеев Н. В. Економічна безпека підприємства. Київ:КНЕУ, 2015,46с.
26. Мунтіян В.І. Теоретичні основи економічної безпеки.Тернопіль:ТНЕУ, 2016.190с.
27. Воробйов. І. С. Фактори фінансової стійкості та безпеки підприємств Київ:ЦУЛ, 2007.61с.

28. Папехін Р. С., Перекрестова Л. В., Зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці підприємства. Харків: ХПІ, 2007. 120 с.
29. Петухов В. А. Завдання служби безпеки захисту комерційної таємниці підприємства 2017. 212 с. URL: <https://lib.ua/zadachi-sluzhbybezopasnosti-po-zashhite-kommercheskoy-taynyi-predpriyatiya.html>
30. Полтавцев В. А., Папехін Р. С. Бухгалтерський баланс як джерело інформації для фінансового аналізу. Тернопіль: Науково-методичний журнал, 2017. 54 с.
31. Радюкова Я. Ю., Шамаєв І. Н., Безпека країни як багаторівнева система елементів та відносин. Львів: ЛНУ, 2013. 56 с.
33. Серебрякова Т. Ю., Тимофєєва Н. Ю., Економічна безпека та загрози: сутність та підходи до визначення Київ: Вісник, 2013. 237 с.
34. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки. Суми: СумДУ, 2016. 99 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.
35. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку. Суми: СумДУ, 2016. 90 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268>.
36. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України. Суми: СумДУ, 2012. 79 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32453>.
37. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України: звіт про НДР. Суми: СумДУ, 2014. 60 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>.
38. Школьник І. О., Боярко О. В., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Школьник І. О., Боярко О. В., Дейнека О. В. та ін. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50318/5/Shkolnyk_%20Finansovyi%20analiz.pdf

39. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. Суми: СумДУ, 2015. 84 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53419>.
40. Непочатенко О. О., Мельничук М.Ю. Фінанси підприємств: підручник / .Київ:Центр учбової літератури, 2013. 334 с.
41. Оцінка регіонального фінансового потенціалу стійкого розвитку економіки території: звіт про НДР (заключний) / Кер.: В.Г. Боронос. – Суми: СумДУ, 2012.–77с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/32444>.
42. Петренко В. С., Квасова О. П Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Петренко В. С., Квасова О. П. – URL: file:///D:/mnj_2015_8_34.pdf
43. Попова С. П., Пилипенко А. В. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства Київ:ВКУ, 2017.30с.
44. Williams A. R. Corporate Manager's Security Handbook. / A. R. Williams. – AuthorHouse, 2012. 84 p.
45. Hayes B. Corporate Security Organizational Structure, Cost of Services and Staffing Benchmark: Research Report / B. Hayes, G. Kane, K. Kotwica. – Elsevier, 2013. 76 p.
46. . Kovacich G. L. The Manager's Handbook for Corporate Security: Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program / G. L. Kovacich, E. P. Halibozek. Butterworth-Heinemann, 2003. 463 p.
47. Moskalenko N. Approaches to enterprises' financial and economic security management / N. Moskalenko, O. Romanenko, T. Oliinyk // Economic Annals-XXI. 2015. № 7-8 (1). Pp. 54–57.
48. . Скібіцький О. М. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посіб. / О. М. Скібіцький, В. О. Матвеев, Л. І. Скібіцька. Київ : Кондор, 2011. 912 с.
49. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. Харків :ХНЕУ, 2012. 256 с.

50. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. Львів : ДУВС, 2011. 380 с.

51. Serebryakova N.A. Conceptual Features of the Balanced Development of Business Organizations. // Asian Social Science T. 11. №. 20. 2015. 24p.

52. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. URL: http://www.me.gov.ua/control/publish/article?art_id=97980.

53. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. 2-ге вид. доп. і перероб. / О.В. Мицак, І.Р. Чуй. Київ: ЦУЛ, 2013. 228 с.

54. Шкарлет С.М. Формування економічної безпеки підприємств засобами активізації їх інноваційного розвитку: Автореф. – К.: Лібра, 2008. 24 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Консолідований звіт про фінансовий стан ПрАТ «Вінницький завод Маяк» за 2019-2020 рр., тис. грн. Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2020 р.

Форма №1-к

Код за ДКУД			1801007
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	20	68
первісна вартість	1001	40	100
накопичена амортизація	1002	(20)	(32)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	614	293
Основні засоби	1010	27 445	24 796
первісна вартість	1011	67 192	73 649
знос	1012	(39 747)	(48 853)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	12 719	12 719
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	100	100
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	40 898	37 976
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	103 723	74 745
Виробничі запаси	1101	36 434	28 143
Незавершене виробництво	1102	10 127	8 015
Готова продукція	1103	51 608	36 393
Товари	1104	5 554	2 194
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	61 340	57 597
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	3 283	6 026
з бюджетом	1135	2 203	21
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0

із внутрішніх розрахунків	1145	3 287	2 644
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	770	1 037
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 335	36 553
Готівка	1166	30	11
Рахунки в банках	1167	16 305	36 542
Витрати майбутніх періодів	1170	265	824
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	8 764	7 220
Усього за розділом II	1195	199 970	186 667

Консолідований звіт про фінансовий стан ПрАТ «Вінницький завод Маяк»
за 2020-2021рр., тис. грн. Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.
Форма №1-к

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	68	185
первісна вартість	1001	100	276
накопичена амортизація	1002	(32)	91
Незавершені капітальні інвестиції	1005	293	3319
Основні засоби	1010	24 796	26241
первісна вартість	1011	73 649	80269
знос	1012	(48 853)	54028
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			2046
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	12 719	12 573
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	100	1118
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	37 976	45482
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	74745	93835
Виробничі запаси	1101	28 143	45061
Незавершене виробництво	1102	8 015	5827
Готова продукція	1103	36 393	40539
Товари	1104	2 194	2 408
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	57 597	55673
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	6 026	29491
з бюджетом	1135	21	2985
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	2 644	1184
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1 037	3443
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	36 553	31439
Готівка	1166	11	38
Рахунки в банках	1167	36 542	31401

Витрати майбутніх періодів	1170	824	209
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	7 220	10544
Усього за розділом II	1195	186 667	274285

